

Burcu Bükem Kuru ile UNESCO 2023 - Maria Callas'ın Doğumunun 100. Yılı Röportaj Rengigül Yaltırık Ural

190828 Burcu Bükem_12A8567.jpg

190828 Burcu_12A8498.jpg

190828 Burcu_12A8514.jpg

“Unesco 2022-2023 kutlama etkinlikleri çerçevesince 2023 yılında Maria Callas'ın doğumunun 100. yılı dolayısıyla anılacak” diye okuduğumda hemen Sevgili Burcu geldi aklıma. Yazar Renzo Allegri'nin "Maria Callas - Aşk Mektupları" kitabını çevirmişti. Maria Callas kimdi ve kitap hangi açılardan önemli idi? Kitabın çevirisini yapan Burcu Bükem Kuru kimdi? Bu çeviriyi yaparken kendisiyle özdeşleştiği yönler olmuş muydu? Böyle nice soru aklımdan geçerken okumuş olduğum Villi Frischauer'in kaleme aldığı, Muzaffer Aşkın'ın çevirdiği “Onasis” kitabını arşivimden çıkarttım. Burcu da çevirdiği kitabı imzalayıp, göndermişti. Bir solukta okudum. Önemli gördüğüm yerleri işaretledim. Özellikle otobiyografilerde “kitap konsültasyonları” dediğim yöntemim araştırma inceleme yazılarında faydalı oluyor.

Cumhuriyetimizin 100. Yılı'nda, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nde başarılarıyla gurur duyduğum Burcu ile röportajımıza 100 yıl önce doğan “Tüm zamanların en ses getiren sopranosu” Maria Callas'ı anarak yazılı röportajımıza başlayalım.

Burcu Bükem Kuru kimdir?

Biz nasıl tanıştık ve bu süreçte eğitim ve iş hayatında ne gibi gelişmeler oldu?

Burcu'yu dışardan nasıl görüyorlar bilemem ama, ben kendimi meraklı biri olarak tarif edebilirim. Yazınızı okuyacak olan öğretmen çocukları birazdan sıralayacaklarımın iz düşümlerini kendilerinde göreceklerdir. Mükemmel olunamayacağını bu yaşında artık kabul etmiş durumdayım. Fakat mükemmeli yakalamak için çabalamanın kutsal bir şey olduğunu düşünüyorum. Detaylar, araştırma, bir tutkunun içinizde, beyninizde, tüm benliğinizde şekillenmesi, bir fikrin bir projenin yaratılış sürecinde hep daha fazlasına ulaşma ve araştırma isteği, ta ki evet! Mükemmele yakın oldu denilen o ana kadarki yaşanan maraton benim hayatımın odağı aslında. Bu tarz bir çalışma biçiminin yorucu olduğu zamanlar olmuştur ama sonuçta içinizde hissettiğiniz haz ve tatmin duygusu tarif edilemez.

Öğretmen çocuklarında bu yaklaşımı hep gözlemledim. Annelerin çocuklarının oluşumunda çok önemli bir rol üstlendiğini düşünüyorum.

Ailemizde tiyatro ve müzikle ilgilenen büyük sanatçılar var Maral Üner ve Bülent Arel gibi. Annem tek çocuk ve müzisyen olmak istemiş ama tarih eğitimi almış. Beni müziğe ilk yönlendiren annemdir. Küçük yaşlarda piyano dersi almamı sağlamış ve konservatuar sınavlarına girmem için cesaretlendirmiştir.

Opera aslında çok ilgilendiğim bir sanat dalı değildi fakat konservatuara girdikten sonra tutkuyla bağlandım. Ortaokulda bitirdiğim Fransızca eğitimime İtalyanca dilini de ekledim. Dediğim gibi hep merak ettiğim, önümde duran dağların arkasındakileri sorgulayan karakterim beni İtalya'da eğitim almaya kadar götürdü. 90'lı yıllardan bahsediyorum ve o dönemde cep telefonu yeni yeni çıkmıştı. Tüm yazışmalar faks ile yapılıyordu. 30 ülkeden sanatçı adaylarının katıldığı bir konservatuar sınavında 3 kişilik açılan yabancı kontenjanı girerek İtalya'da okumaya hak kazandım. Ailemin böyle uzun bir eğitimi yurt dışında karşılayacak durumu yoktu ve bir kurtarıcı melek gibi size yazdığım mektuba cevap verdiniz. Böylece sizinle tanışmış olduk. Hayatımın her aşamasında çok önemli bir rol oynadınız ve her zaman yanımdasınız. Okuyucularınız belki bu hikâyeyi masalsı bulacaklar ama amaca kilitlenmeden hiçbir rüya gerçekleşmiyor.

Vaz geçmemek ve yaratıcı olmak başarının sırrı bence.

Ben klasik bir opera sanatçısı değilim bu sanat disiplini uluslararası platformda yapan ender Türk sanatçılarından biriyim. Tüm performans sanatlarında olduğu gibi opera sanat disiplininin de bir yaş sınırı var. Bunun bilince olarak tüm birikimimi ileriki yıllarda yapmak istediğim proje mimarlığı, rejisörlük, kitap yazarlığı ve çevirmenliği üzerine odakladım.

Siemens gibi kuruluşların müzik yarışmaları, bursları neden önemlidir?

Opera eğitimim boyunca yedi tane uluslararası şan yarışması birinciliklerim var. Türkiye'de 1998 yılında kazandığım Siemens Şan yarışması da bunlardan biri. Bu tarz yarışmaların genç sanatçıların desteklenmesinde önemli bir etken olduğunu düşünüyorum.

Bu yarışmalar ve sonucunda burs kazanan sanatçıların, burs aldıkları kurumlara katkı sağlamaları böylece bir çeşit hep tazelenen bir çember içinde yeni sanatçıların yetişmesinde rol oynamaları gerekli. Burs veren kurumların da sanatçıları takip ederek bir network kurmaları ve sanatçıların yaratıcı dinamizmini harekete geçirerek kurumlarına taze kan ve yenilik olarak tekrar hizmet vermeleri sağlanmalıdır. Bursalara temel oluşturmak için düzenlenecek konserler, sergiler ve projelere önceden burs almış sanatçılar destek vermelidir ki yerlerine yeni yetişen sanatçılar gelebilsin.

Maria Callas kimdir?

Maria Callas opera sanatçısı kimliğinden çok daha fazlasıdır. Maria Callas ya da gerçek Maria ile tanışmam aslında yaşamış olduğum bir engelle alakalıydı. Türkiye'de Medea eserini ilk defa seslendiren tek opera sanatçısıyım. Eseri en iyi biçimde hazırlama isteğim ve tutkum beni Roma'ya kadar götürdü. O dönemde Roma'da rejisörlük dersleri alıyordum ve bu üç perdelik ağır tragedyayı en iyi şekilde sahneye yansıtmak için araştırma yaparken tamamen tesadüf eseri "Maria Callas'ın Aşk Mektupları" adlı kitap elime geçti. Kitabın yazarını bulduktan sonra bu kitabı çevirmeye karar verdim.

Bu kitap Maria'yı bir kadın ve insan olarak anlatıyor. Her sanatçının yaşadığı zorluklar haricinde bir kadın olarak neler yaşadığını bu kitap tüm çıplaklığı ile gözler önüne seriyor.

Savaş yıllarında annesi tarafından işgalci askerlerle para karşılığında beraber olmaya zorlanan, savaş sonrasında da Yunanistan'da istenmeyen sanatçı ilan edilen ve her şeye sıfırdan başlamak zorunda kalan güçlü bir kadın. Annesinde bulamadığı sevgiyi hep erkeklerde aramış bir kadın. Bulduğu sevgi karşısında da sanatıyla ağır bedeller ödemiş. Sanatçı Maria aslında elde etmeye çalıştığı sevgiye ödediği bir bedel. İsteddiği sevgiye ancak çok çalıştığı ve ünlü kalabildiği zaman ulaşabileceğini sanan bir kadın. Hayatındaki erkekler ona sevgilerini verirken ondan da çok şey alıp götürmüşler yanlarında.

Kitabı Türkçeye çevirirken aslında mükemmeli yakalamaya çalışan bir Maria çıktı karşıma. Hiçbir zaman performansından tatmin olmayan hep en iyisini yapmaya çalışan bir kadın. Bu bence bizim ortak yanımız. Ayrıca kendimi onun Türkçe konuşan sesi gibi görüyorum. Bu kitap onun anısını yaşatırken aynı zamanda beni, gerçek Maria'yı görün ve tanıyın der gibi haykırıyor.

Opera nedir? İzleyici profili kimlerdir?

Opera da diğer sanat türleri gibi bir disiplin olarak anılsa da aslında opera bir disiplinden çok daha fazlası. Çünkü beraber, ortaklaşa yapılan bir sanat. İçinde müzik, sahne, tiyatro, kostüm, dans, ışık, text, edebiyat gibi birçok farklı alanı içinde kaynaştıran ve bir iksir yaratan büyümlü bir kazan. Ses sanatçıları, rejisörler, dramaturglar, librettistler, orkestra şefleri, orkestra sanatçıları, bale sanatçıları, ressamalar, dekoratörler, kostüm yaratıcıları, ışık mühendisleri ve teknikerleri, terzi ve kundura atölyeleri profesyonel olarak beraber çalışır ve üretirler.

Opera, doğuşu ve oluşumunu saraylara ve burjuva sınıfına borçludur. Sanat yapabilmek için iyi bir ekonomik düzey ve eğitim seviyesi gereklidir. Dünya nüfusunun geneline baktığımızda ancak gelişmiş ülkelerde bu sanatlara rastlıyoruz. Yaşadığımız bu yeni dönemde bu tarz sanatlar maalesef gençlerin çoğunluğunun ilgisini çekmiyor. Hızlı tüketen gençlere, 500 yıllık bir hikâyenin hitap etmesi beklenemez. Opera bir anlatım biçimiye ki öyle, bu yüzyılın anlatmak istediklerinin tanığı ve sözcüsü olmalıdır. Toplumlar, dünya, insanlık her dakika değişirken operanın aynı kalmasını ve yeni yetişen nesillerin bu anlatımda kendilerini bulmalarını bekleyemeyiz.

Mozart kendi döneminin en yaratıcı ve yenilikçi bestecisidir. Ama o kendi dönemi için öyledir. Bu dönemde operanın farklı bir anlatım ve gençleri cezbedecek farklı bir yaklaşım içinde olması gerekmektedir. Teknoloji ve sinemanın baskın olduğu bu dönemde opera da kendini aşarak var olmanın yollarını bulmalıdır.

Yeni sahneleme teknikleri ve yeni yazılacak eserler, bu sanata gençlerin ilgisini tekrar yönlendirecektir. İnsanlar kendilerini içinde buldukları, kendilerinden izler gördükleri oluşumları sahiplenirler. O yüzden opera, yeni teknolojik gelişimlerle harmanlanmalı ve bugünün gençlerine hitap edecek konular içermelidir. Bu yüzyılın insanların sorunları, bakış açıları, ironi ve mizah anlayışları, estetik kaygıları 500 yıl öncekinden farklıdır ve farklı olması da gayet doğaldır. Toplumdan kendini görmediğı bir oluşumun içinde olması beklenemez.

2023 yılında Maria Callas'ın doğumunun 100. Yılında Burcu Bükem Kuru olarak bu konuda gönlünden ne yapmak geçer?

2023 yılı Maria Callas'ın anlatıldığı bir yıl olacak ve ben de elimden geldiğince bu özel yıla katkı sunacağım.

Anne sevgisi görmeyen Maria Callas'ın bu eksikliğini düşünürsek, bu önemli konuda, sen bir anne olarak kızınla, bir kız çocuğı olarak annenle olan bağınızı, mutluluğunuzu, bu büyük zenginliğı anlatır mısın lütfen?

Hayat aslında tamamen kader ve şans üzerine kurulu bence. Kimin kucagina doğduğunuz sizin benliğinizi, yaşamı algılama biçiminizi, hayattan elde edebileceklerinizin çeşitliliğini ve sınırlarını belirliyor. Maria Callas maalesef onu çok seven bir annenin kucagina doğmadı. Gözlerini açtığı ve içine doğduğu bu mutsuzluk ve şefkatsiz geçen çocukluk ve gençlik yılları, savaşın zorluğu ile perçinlendi. Daha küçücükken savaşın derin acıları içerisinde hayatta kalma yolunu buldu. Kendisine verilen her şeyin, sevgi, para, iyi bir yaşam, karşılığında kendisinden bir şeyler vermesi gerektiğini öğrenmişti. Sevgi karşılığında ününü kullanırmak onun için var olmanın doğal haliydi.

O yüzden anne ve kız çocuğu ilişkisini önemsiyorum. Çocuklar hayatta kalmanın yollarını kendileri bulmadan önce onlara etik eğitimi anne verir. Anne bir kız çocuk için kesinlikle bir rol modelidir. Annemden aldığım cesaret, yeni olan her şeyi geniş bir çerçeveye değerlendirme biçimi, olaylara pozitif yaklaşma ve yaratana olan inancım hayatımı biçimlendirdi. Ne istediğimi ararken birçok kapı bulunduğunu ama doğru kapıyı açacak anahtarın bende olduğunu öğretti. Şimdi ben de kızıma kapıları gösterirken doğru kapıyı doğru anahtarla kendisinin açacağını ona öğretiyorum. Başarının karşılığında çalışma ve alın terinin olduğunu bilmesinin onu gelecekteki kolay ama yanlış yollardan koruyacağını düşünüyorum.

Cumhuriyetimizin 100. Yılı'nda nasıl duygular içerisinde Sevgili Burcu?

Ülkemizin kurucusu, yol göstericimiz ve büyük önderimiz Mustafa Kemal Atatürk ülkenin, kadınların elleri üstünde yüreceğini biliyordu ve bizleri hayatın her alanında var olabilmemiz için cesaretlendirdi ve biz kadınların önünü kanunlarla açtı. Ve tüm bu garanti ve büyük cesareti laiklelikle taçlandırdı ki kadınların önüne engeller konulmasın diye.

Cumhuriyetimizin yüzüncü yılında kadınlar olarak sahip olduklarımıza sıkı sıkı sarılmalı ve daha fazlasına ulaşmak için mücadelemize devam etmeliyiz. Bugünün cesaretlendirilmiş kız çocukları yarının güvencesi olacaktır.

Burcu Bükem Kuru'nun eğitim ve çalışmalarına, kazandığı ödüller ve projelerine da kısaca değinelim isterim:

2014-2016, Rejisör Eleonora Paterniti sınıfında rejisörlük eğitimi (İtalya-Roma), 2012-2013, İTÜ Miam Bölümünde Müzik Eğitimi (İstanbul), 2011-2012, Devlet Bursu Bilgi –Görgü Eğitimi (İtalya), 2002-2000, Antonio Scontrino Devlet Müzik Konservatuarı – Ses ve Anatomi Master (İtalya), 2000-1996, Antonio Scontrino Devlet Müzik Konservatuarı Şan bölümü Diploma (İtalya), 1996-1994, Hacettepe Üniversitesi Ön Lisans Diploması, 1993-1990, Hacettepe Üniversitesi Şan Bölümü (Lise), 1990-1986, Gazi Anadolu Lisesi -Ankara (ortaokul)

2022 /8, Stockholm –Giovanni İppati (Organist) ile resital, 2022/5, İsveç çok sesli korusu eşliğinde Salzburg'da resital, 2022/5, Suyun Belleği adlı proje – Antalya Çevre Festivali, 2021-2002, Antalya Devlet Opera ve Balesi Solist Sanatçısı, 2021-2020, Roma Sapienza Üniversitesi Hititoloji Bölümü ile Ortak Avrupa Birliği Müzik ve Tarih Projesi, 2020-2019, İsveç Türk Kadınları Derneği Adına Kadınlar Günü Konseri, 2019, İsveç Türk Büyükelçiliği Adına Viking Müzesinde Şan Resitali, 2020-2019, İtalya Torino ve Treviso şehirlerinde Şan Konserleri (Türkiye'yi anlatan Zamanın Işıkları itabının İtalya'da tanıtım konseri), 2018, İsveç Böbrek Vakfı yararına şan resitali, 2018, İsveç Korusu ile İtalya'da şan resitali, 2017-2018, Aşkın Her Hali Konser Projesi (Antalya Devlet Opera ve Balesi), Hormonların Dansı (Nefroloji Uluslararası Sempozyumu /Antalya), 2016, Palazzo Cesarini Tosca Rolü (Roma – İtalya), 2016-2014, Rejisörlük Eğitimi (İtalya), 2013 -2012, İstanbul Devlet Opera ev Balesi Geçici Görev, 2013, Kutaisi Operası Cavalleria Rusticana/ Santuzza Rolü (Gürcistan), 2012, Kutaisi Operası

Şan Resitali (Gürcistan), 2012-2011, Antalya Dergisinde Sanat Köşe Yazarlığı, 2011-2010, Devlet Bursu Bilgi Görgü Eğitimi (İtalya), 2011, Roma S. İvo 'da Santa Cecilia Akademisi ile Şen Dul Rolü (İtalya), 2009, Eskişehir Müzik Festivali /Stabat Mater, 2009, Galatina Festivali Şan Resitali (Lecce –İtalya)/ Dolomiti Festivali Şan Resitali (İtalya), 2006, Kaleidos, Ester Mazzoleni, Amici Della Musica Müzik Dernekleri Adına Konserler, 2005, Passacaglia Müzik Derneği Adına Konser (Gornate Olona /İtalya), 2003, Pagliacci Operasında Baş Rol (Lonigo- İtalya), 2000, Suor Angelica Operasında Baş Rol (Narni / Roma), 2000, Ankara Devlet Opera ve Balesinde Turandot Eserinde Baş Rol, 1999-1998, Carmina Burana ve Stabat Mater eserlerinde Solist (İtalya), 1999, Festival Dei Due Mondı - Stabat Mater Konser (Sicilia /İtalya), Söylediği eserler / Repertuar: Carmina Burana, Stabat Mater, Turandot, Pagliacci, La Boheme, Don Giovanni, Medea , IV. Murat , Lale Çılgınlığı, Şen Dul, Carmen , Rusalka, Sevil Berberi, Yusuf ile Züleyha, Tosca.

Ödüller: Antonio Scontrino Ses Ödülü (İtalya), Tonino Pardo Ses Ödülü (İtalya), Citta' Di balestrate Ses Ödülü (İtalya), Citta' di Alcamo Ses Ödülü (İtalya), Giuseppe Di Stefano (Yılın en genç en yetenekli ses ödülü) (İtalya), A.Trombone Ses Ödülü (İtalya), Citta' di Selinunte Ses Ödülü (İtalya), Siemens –İstanbul Ses Ödülü, Ansiad Yılın sanatçısı Ödülü(2005), Şiir Çeviri Ödülleri (Çitta' di Arsace, Seneca, Dante Şiir Yarışmaları)

Projeler: 2022, Water concert Antalya Çevre Festivali kapsamında konser projesi, 2021, Avrupa Projesi (Roma Sapienza Üniversitesi ile Ortak Proje), 2021-2020, Appu Masalı- Hititoloji Uluslararası Sempozyumu, 2020, Nalin (Öykü) –Serpil Devrim (İtalyanca Tercümesi), 2018, Maria Callas Aşk Mektupları çevirisi (Karakarga Yayınları), 2018, Aşkın Her Hali müzik projesi (Antalya Devlet Opera ve Balesi), 2018, Hormonların Dansı müzik projesi (Uluslararası Nefroloji Sempozyumu –Antalya), 2017, Kralın Yeni Kıyafetleri –Anders Emilsson (Çocuk Oyunu Türkçe Uyarlaması), 2010, Opera Atlası - yazarlık (Kitap), 2010, Keriman Davran- Aria Antik Şan Kitabı (İtalyanca- Türkçe Tercümesi), 2009, Nava Şan Yönetimi /Antonio Marceno-çeviri (Ses Eğitimi Kitabı)

Dil becerileri: İngilizce (İleri seviye konuşma ,yazma), İtalyanca (İleri seviye konuşma, yazma Kpds 96 puan), İsveççe (İleri seviye konuşma ,yazma), Fransızca (Orta seviye konuşma , yazma) İlgi alanları: Kitap yazmak ve tercüme etmek, projeler yaratmak, tarih. Piyano ve Nyckelharpa çalar.

Röportajımızda adı geçen Bülent Arel'in Burcu ile akraba olmasından mutlu oldum. Annesi Müzdan Arel Hanım, Mihri Müşfik Hanım'ın öğrencisi olarak kayıtlarımda. Bülent Bey'i de İlhan Mimaroglu'ndan dolayı not almıştım. İlhan Mimaroglu'nu incelerken Erdem Buri'ye, Buri için içine girince de "Burçak Tarlası" ile sesini küçüklüğümden itibaren unutamadığım Tülay German'a ulaştım. Bu projem de geniş kapsamlı. Henüz yarisındayım. Kısaca Bülent Arel:

“Cumhuriyet'in ikinci kuşak Klasik Batı müziği bestecilerinden Bülent Arel 1919'da İstanbul'da doğmuştur. Annesi, piyano çalan ve Kız Sanayii Nefise Mektebi'nde resim eğitimi almış olan Müzdan Hanım, babası ise doktor Mehmet Sırrı Reşit Sorgun'dur. Bülent Arel, annesinin ikinci eşi olan Safi Necip Arel'in soyadını almayı seçmiştir. Safi Necip Arel'in Sümerbank'ta satış müdürü olması nedeniyle ilk öğrenimine Anadolu'nun farklı şehirlerinde devam eden Arel, orta öğrenimini İstanbul Galatasaray Lisesi'nde, Ankara Taş Mektep'te ve Bursa Lisesi'nde tamamlamıştır. Taş Mektep'te okuduğu yıllarda ünlü piyanist ve pedagog Eduard Zuckmayer'den aldığı dersler müzisyen olmasında belirleyici olmuş, hatta ilişkileri Bursa'ya taşındıkları dönemde de Arel'in beste denemelerini göndermesi ile devam etmiştir. Arel, kısa bir süre Hukuk Fakültesi'nde okuduktan sonra, 1940 yılında Ankara Devlet Konservatuarı'nın Kompozisyon ve Piyano bölümüne girmiştir. (Ali, 2002, ss. 17-28).

Arel'in Ankara'da geçirdiği yıllar, Türkiye'de önemli değişimlerin, yaşamın her alanında hissedildiği bir dönem olmuştur. Ankara'nın artan nüfusla birlikte bir 'metropol' haline gelmesi, çok partili yaşama geçiş, radyo teknolojisinin hızla ilerlemesi, İkinci Dünya Savaşı ardından gelen soğuk savaş döneminde Türkiye'nin konumunun yeniden belirlenmesi bu gelişmeler arasındadır. Cumhuriyet'in ilk yıllarında ana hatları sanatta 'evrensellik,' 'yeni' ve 'keşif/arayış' olarak tanımlanabilecek modernizm anlayışı, Cumhuriyet kurumlarında yetişmiş ve bu yönde ilerlemeyi benimseyen Bülent Arel ve çağdaşlarının üretimlerini de belirlemiştir. Ardından 1945-1965 yılları arasındaki siyasi gelişmeler, iktidara bağlı olarak değişen kültür politikaları yoluyla Bülent Arel'in çalışma yaşamını da doğrudan etkilemiştir. Bu doğrultuda makalede, genel hatlarıyla verilen bir Türkiye siyasi tarihi anlatısı içinde özellikle radyo, üniversite, müzik okulları ve sivil topluma odaklanılmakta ve bunlarla Bülent Arel'in Klasik müzikten elektronik müziğe yönelmesi arasındaki koşutluklar ortaya konulmaktadır.

Türkiye'de Klasik Batı Müziği Eğitimi Türkiye coğrafyasında Batı müziğine olan ilgi özellikle 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Osmanlı İmparatorluğu'nda başlamış olsa da, Cumhuriyet dönemine kadar bu konuda planlı bir politika ortaya konulmamıştır. Cumhuriyet'in müzik devrimi ile birlikte bu alanda kurumsallaşmanın da başladığını söylemek mümkündür. Osmanlı döneminde Alaturka müzik alanında eğitim veren Darü'l-Elhan'ın programına 1923'te Batı müziği de eklenmiş, bu da okula olan ilgiyi artırmıştır. II. Mahmut'un 1826'da yeniçeri ocağının kaldırmasının ardından mehterhanenin yerine kurduğu Musika-i Humayun'un şefi Osman Zeki (Üngör) Bey, Ankara'ya gelerek Riyaset-i Cumhur Filarmonik Orkestrası, Riyaset-i Cumhur Bando ve Riyaset-i Cumhur Fasil Heyeti'ni kurmuştur. Bu dönemde Orkestra Bando Meclis bahçesinde haftalık halk konserleri verirken Fasil Heyeti ise kapalı kapılar ardında etkinliklerini sürdürmüştür. Alaturka müziğin halk karşısına çıkarılmaması ve bu müziğin kurumsallaşmasının engellenmesi, genç Cumhuriyet'in Batı müziği yönündeki tercihinin bir yansıması olarak değerlendirilebilir. 1924'te kurulan Musiki Muallim Mektebi de Filarmoni Orkestrası'nın üyelerinden oluşan bir eğitim kadrosuna sahiptir. Gazi Eğitim Enstitüsü'nün açılmasıyla bu kurumun bünyesine geçen Musiki Muallim Mektebi, 1936'da kurulacak olan Ankara Devlet Konservatuvarı'nın da temelini oluşturacaktır. Cumhuriyet'in kültür politikaları ile desteklenen Batı müziği dalında eğitim görmek üzere yurt dışına öğrenci gönderilmeye başlanması da yine 1924 yılındadır (Paçacı, 1999, ss. 10-15; Antep, 2017, ss. 101-138). Daha sonra Türk Beşleri olarak adlandırılan ilk dönem bestecilerinden Ulvi Cemal (Erkin) ve Ahmet Adnan (Saygun) Paris'te, Necil Kazım (Akses) ve Hasan Ferit (Alnar) Viyana'da bu bursla eğitim görür. Cemal Reşit Rey ise ailesinin yaşadığı yerler olan Paris ve Cenevre'de eğitim alır. Türk Beşleri, yurda döndükten sonra çağdaş Türk ulusal müzik ekolünün temelini atmıştır (Şimşek, 2007, ss. 15-16).

Müziğin, Cumhuriyet'in kültür politikalarındaki önemi, Mustafa Kemal Atatürk'ün farklı yıllardaki Meclis açış konuşmalarında da görülmektedir. Örneğin, 1 Kasım 1934 tarihli konuşmasında Türk müziğinin gelecekte evrensel müziğin parçası olacağını belirtirken devletin bu konudaki rolüne dikkat çekmiştir:

Bir ulusun yeni değişikliğinde ölçü, musikide değişikliği alabilmesi, kavrayabilmesidir. Bugün dinletilmeye çalışılan musiki yüz ağartacak değerde olmaktan uzaktır. Bunu açıkça bilmeliyiz. Ulusal ince duyguları, düşünceleri anlatan, yüksek deyişleri, söyleyişleri toplamak, onları genel son musiki kurallarına göre işlemek gerekir. Ancak bu güzeyde Türk ulusal müziği yükselebilir, evrensel musiki içinde yerini alabilir. Kültür İşleri Bakanlığının buna, değerince özen vermesini, kamunun da bunda ona yardımcı olmasını dilerim (Atatürk, 1934, ss. 3-4).

Atatürk, 1 Kasım 1936 tarihli Meclis açış konuşmasında ise Ankara'da bir konservatuvar ve bir tiyatro akademisinin açılacağını ilan etmiştir. Aynı yıl Musiki Muallim Mektebi bünyesinde kurulan Ankara Devlet Konservatuvarı, ancak 1940 yılında kendi yasasına kavuşur. Bu dönemde, müzik alanındaki

atılımların biçimlendirilmesi için hazırlanan raporlarda “kurulmakta olan yeni siyasi ve toplumsal düzenin, yeni bir kültür anlayışıyla desteklenmesi, hatta bu yeni düzenin kendisine uygun yeni bir kültür yaratması” vurgulanmış ve “Millî olmak ve çağdaşlaşmak gibi iki önemli kültür ilkesi” benimsenmişti (Antep, 2017, s. 105). Türk Beşleri’nin yapıtları bu ilkeleri izleyerek yerel geleneksel müzik temalarını klasik müzik formlarıyla harmanlamıştı. Bu yaklaşım, yeni kültürün benimsenmesi ve halkın çok sesli müziğe alışkanlık kazanması için bir yöntem olarak düşünülmüştü.

Müzik kurumlarının yeniden düzenlenmesi için incelemeler yapmak ve konservatuvarın esaslarını hazırlamak üzere pek çok kez Türkiye’ye gelen Paul Hindemith, Türkiye’de Batı müziği eğitiminin kurumsallaşmasının ilk adımlarını atmıştır. Hindemith, Devlet Operası’nın temellerini atması için Carl Ebert’i ve Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası’nı yeniden biçimlendirmesi için Ernst Praetorius’u Türkiye’ye davet etmiştir (Kahramankaptan, 2013, ss. 27-29). Aynı dönemde Cumhuriyet müzik eğitiminin baş mimarlarından biri olan Eduard Zuckmayer, 1936 yılında resmi davetle Almanya’dan Türkiye’ye gelmiş, Musiki Muallim Mektebi ve Ankara Devlet Konservatuvarı’nın kuruluşunda yer almıştır (Uçan, 2012, ss. 81-83). 1940 yılında Bülent Arel yeni açılan konservatuvarın piyano ve kompozitörlük bölümüne girecektir. Hocaları arasında Türk Beşleri’nden Hasan Ferit Alnar, Necil Kazım Akses, Ulvi Cemal Erkin, Ahmet Adnan Saygun bulunmaktadır” N.I. Demirakin ve N.I. Demirakin, Bülent Arel’in Ankara Yılları (1940-1965): Müzik, Radyo ve Siyaset

Röportajımızda adı geçen Maral Üner ve “Tek Kadın İçin Çok Sesli Oyun”:

Hüzzam: Güner Sümer ve “Tek Kadın İçin Çok Sesli Oyun”u: Ankara Devlet Tiyatrosu. Yazar: Güner SÜMER, Yöneten: OLCA YÖRÜK, Dekor: Ethem ÖZBORA, Kostüm: Yıldız KÖSE, Işık: Ekrem KARADAĞ, Ud: Çinuçen TANRIKORUR, Efektler: Mehmet TURGUT

Oyuncular: Mahpeyker, Maral Üner, Sesler: Kaya Akarsu, Nurşim Demir, Yıldız Akıncı, Erdoğan Göze, Ayşe Akıncı, Değer İmsel, Orhan Aral, Erol Kardeseci, Mehmet Atay, Gönül Orbey, İstemi Betil, Nihal Türkmen, Muammer Çıpa, Baykal Saran, Günaydın Yaltrak

Güner Sümer 1936’da Nallıhan’da doğdu. 27 Nisan 1977’de Ankara’da öldü. Kısa ömründe şair, öykü ve oyun yazarı, çevirmen, oyuncu, yönetmen olarak ürünler verdi. Ankara Hukuk Fakültesi’ndeki

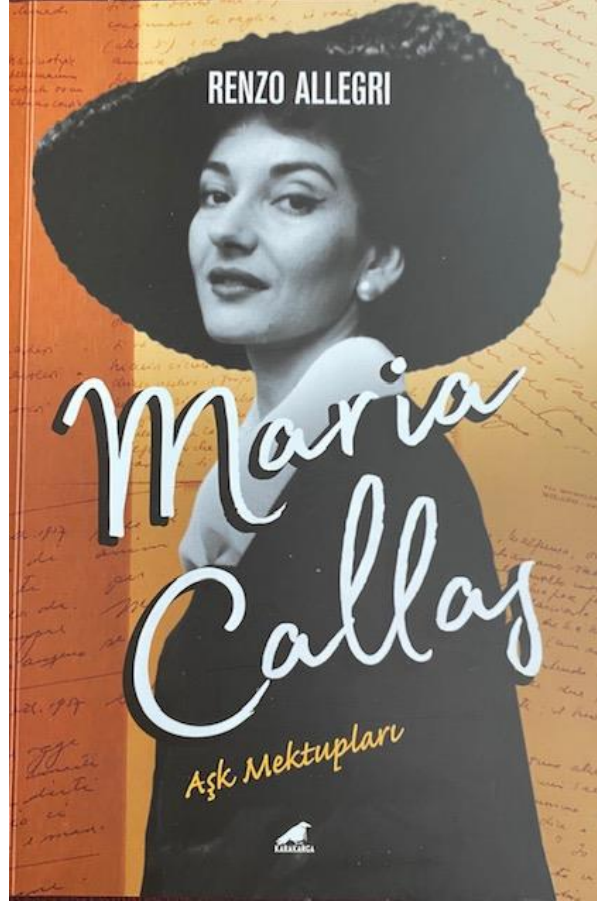
öğrenimini tamamlamadan 1960'da Paris'e gidip Charles Dullin'in okulunda tiyatro öğrenimi gören Sümer, Barrault, Vilar, Georges Wilson gibi ustaların yanında çırak olarak çalıştı. Sonra Asaf Çiğiltepe'nin İstanbul'da kurduğu Arena Tiyatrosu'na katıldı, ardından Çiğiltepe'nin ölümünden sonra (1967) AST'ı yönetti. İlk oyunu Yarın Cumartesi 1961'de İstanbul'da Site Tiyatrosunda Kenterlerce sahnelendi. Yöneten Lütfi Akad'dı. İkinci oyunu Bozuk Düzen'i 1965'de Muhsin Ertuğrul döneminde, İstanbul Şehir Tiyatrosu'nda kendi sahneye koydu. Ardından Haldun Dormen oyunu sinemaya uyguladı. 12 Mart olaylarından sonra yeniden Paris'e giden Sümer, Hüzzam'ı 9 Nisan 1972 günü Paris'te yazmaya başladı ve 31 Ağustos 1972'de Alanya'nın Yeşilköy'ünde ablası Adalet Ağaoğlu'nun evinde tamamladı. Hüzzam'la önce Yıldız Kenter, sonra Ayla Algan, daha sonra Nisa Serezli ilgilendi ama oyun bir türlü sahnelenemedi. Sümer'in ölümünden altı yıl sonra, Adalet Ağaoğlu, kardeşinin tüm yapıtlarının iki cilt olarak yayımlanmasını sağladı. (Ada Yayınları, 1983) Dört oyunu kapsayan ikinci ciltte Hüzzam da vardı. O sırada İstanbul Devlet Tiyatrosu'ndan sorumlu olan Can Gürzap oyunu okur okumaz 1983-84 mevsimi repertuarına aldı ve Hüzzam'ın yazılışından on bir yıl sonra sahnede görülmesini sağladı. Başrolü Tomris Oğuzalp canlandırdı. Yönetmen Serpil Tamur'du. Aynı mevsim oyun Ankara Devlet Tiyatrosu repertuarına da girdi ve İstanbul'un yanı sıra sahnelendi. Ankara'da Olcay Poyraz'ın yönettiği Hüzzam'ı Maral Üner canlandırıyordu. 1984'ten 1989'a başkentin Oda Tiyatrosu'nda beş yıl aralıksız olarak sahnelenen Hüzzam, üç yıl sonra yeniden repertuara girdi ve geçen Mart ayında Kadınlar Haftası etkinlikleri nedeniyle birkaç temsil için İstanbul'un Oda Tiyatrosu'na gönderildi. Orada nihayet Hüzzam'ı ve Maral Üner'in bu roldeki gerçekten olağanüstü başarısını izlemek ve alkışlamak fırsatını buldum. Coşturucu, baş döndürücü bir olaydı bu. Tunç Yalman

Atilla Sav'ın bir eleştirisinden: "Hüzzam- Hakkı Paşa'nın torunu Mahpeyker Hanım'ın yaşantısı, Osmanlı İmparatorluğundan Cumhuriyet'e; Cumhuriyetin gelişiminde de hızla kentleşmeye, sanayileşmeye doğru giden toplumsal değişmeye ayak uyduramayanların dramı oluyor... "Hüzzam" Türk musikisinde "koyu hüznü bir makam". Güner Sümer oyununa bu adı koyarken, oyuna destek müziği olarak utla yapılan bir Hüzzam taksimini seçerken, toplum-birey çatışmasındaki hüznü oyuna sindirmek istediği açık... Bireyin değişmesindeki güçlülük, toplumun değişmesindeki hızlılığın çatışmasından doğan bu hüznü salt duygusal değil. Bu uyumsuzluk, toplumun acımasızlığı ve duygusuzluğundan değil. Toplumsal değişimin duygusu, acıması yoktur. Bu oluşum gerçektir, nesnelir. Mahpeyker'leri anlasak, sevsek, duygudaşlığa erişsek de onlar için bir şey yapamayız...

Geleceğe doğru şimdiki zamanı iyi anlayan, ona ayak uyduran ayakta kalır; ayak uyduramayan düşer, ezilir... (Yönetmen) Olcay Poyraz'la Maral Üner el ele verip Mahpeyker'i sahnede en iyi biçimde yorumlayıp, dramını yaşatıyorlar." (Milliyet Sanat- 1 Şubat 1985)

Prof. Dr. Sevda Şener'in "Güner Sümer'in Oyunları" başlıklı önsözünden: "Yılların yoksulluğa düşürdüğü bir eski İstanbul paşasının torunu olan Mahpeyker, hem toplumdaki değişimin kurbanı olarak acınacak bir insan, hem kendi bireyciliği içinde çevresini, koşullarını tanımamakta direnen ve bu yüzden eleştirilmesi gereken bir soylu kalıntısıdır. Mahpeyker geçmiş günlerini anılarında yaşarken nazlı, ince bir genç kız olur. Şimdiki zamana dönüldüğünde ise kaba, saldırgan, hatta küfürbaz bir kadındır... Olayın kurgulanmasında da aynı ikili yöntem uygulanmış, Mahpeyker'in öyküsü hem ileriye, hem geriye doğru geliştirilmiştir. Geleceğin geçmiş, geçmişin gelecek açısından değerlendirilmesi... Onun ve onun gibileri eleştirel olarak değerlendirmemizi sağlar." (Güner Sümer- Toplu Eserleri 2)

Haldun Dormen'den: Türkiye'deki her sanatseverin Maral Üner adlı bir olağanüstü oyuncuyu Hüzzam adlı oyunda izlemesi gerekir. O İstanbul'a gelemiyorsa, sırf bu oyunu görmek için bir bilet alıp Ankara'ya gitmeye değer." (Güneş- 4 Mayıs 1990) <https://tiyatro.iksv.org/tr/besinci-uluslararası-istanbul-tiyatro-festivali-1993/huzzam>

“Maria Callas – Aşk Mektupları” kitabından Callas’ın 12 yıl boyunca beraber yaşadığı eşi ve menajeri Giovanni Battista Meneghini’nin çarpıcı bir paragrafıyla devam etmek isterim.

“Şarkıcı olarak Maria benim için bir üründü. Yıllarca başarıyla sattığım kiremitlerin yerine bir ses satmaya başlamıştım. Önemli olan ürünün birinci sınıf kalite bir ürün olmasıydı. Ve Maria’nın da sesi öyleydi hatta dünyada tekti ve böyle bir ses en yüksek fiyatı biçmekten çekinmedim. Maria’nın kaşesinin devamlı yükselmesi gerektiğini düşünüyordum, böylece onun değeri de aynı oranda artıyor, büyük bir ulaşılmazlık efsanesi yaratılıyordu. Maria herhangi bir tiyatronun ekonomik olarak görebileceği bir sanatçı olsaydı, asla “La Divina” olamazdı. Benim teorim buydu ve bana sonra hak verdiler.”

Eşi için “bir ürün” olan Maria Callas ülkemizde bir film çevirmiş. Bir de Callas’ın piyanosunun ülkemizdeki hikâyesi var. Rahmetli Yiğit Okur’un “Piyano” romanında geçiyor.

“Yiğit Okur “Piyano” romanını da gerçek hayattan esinlenip kaleme almıştır. İstanbul Pera müzesinde hâlâ sergilenmekte olan piyano ve onun hikâyesi romana aktarılmıştır. Piyanonun asıl sahibi olan opera sanatçısı Maria Callas, hocası olan Elvira de Hidalgo’ya armağan ettiği ve romana konu olan bu piyano, bir akşam yemeğinde Yiğit Okur’un, hikâyesini Mordo Dinar’dan dinleyip esinlenerek yazdığı yapıt olarak görülmektedir. Bu piyano çeşitli el değiştirmelerden sonra Galatasaray Lisesi mezunu ve aynı zamanda avukat olan Mordo Dinar’a kalmıştır. Yiğit Okur, bu romanında esinlendiği piyanoyu ve piyanonun asıl sahibi olan Maria Callas’ı ve Maria Callas’ın hocası olan Elvira de Hidalgo’yu roman kurgusuna dâhil etmiştir. Gerçek hayattan aldığı bu kişiler roman anlatıcısı ve aynı zamanda ana kahraman olan Cevat Bey üzerinden aktarılır. Otobiyografik yansımalar bu romanda Yiğit Okur cephesinden özellikle kişiler ve piyano üzerinden yapılmakla

beraber romanın sonunda piyanonun da bir kişilik kazandığı görülmektedir. Örneğine az rastlanan bu durum zamanın herhangi bir varlık veya eşya üzerindeki tahakkümü olarak da adlandırılabilir. “Tek gözü kalmıştı. Böğründe idi. Baltayı başımın üstünden çevirip yapıştırdım. Gözü çıkmadı kapandı. Gözünü kapattığı yerden kan fışkırdı. Piyano kan içindeydi. Baltanın ağzını, sapı kan. Ellerim... Ellerimi ipek gömleğime sildim. Baltayı piyanonun yırtılmış karnına attım” (s.431). Gerçeğin, kurgu dairesinde yaratılmış bir ürüne dönüşmesi yine otobiyografik öğelerle sağlanmıştır.” Özyaşam Gerçekliğinden Kurgusal Gerçekliğe Yiğit Okur’un Romanları, Rıdvan Süzen - Macit Balık

Maria Callas’ın şan hocası Elvira de Hidalgo ve Ankara Devlet Konservatuvarı

“1913 yılında ise Atatürk’ün Sofya’da askeri ataşelik görevi sırasında izlediği çoksesli müzik etkinlikleriyle batı sanatından etkilenmesi ile birlikte 1910-1912 yılları arasında Yemen’de ayaklanmayı bastırmakla görevli olduğu sırada bir Fransız şirketi personelinin kaçarken geride bıraktığı batı müziğine dair plakları dinleyen ve etkisinde kalan İsmet İnönü’nün; Cumhuriyeti kurarken yaptıkları reformlar arasında müzik sanatına da önem verdikleri görülmektedir. Padişah Vahdettin’in ülkeyi terk etmesinden sonra orkestra, halife Mecid Efendi’ye bağlanmış ve Makam-ı Hilafet Müzikası adıyla anılmıştır. 1924 yılında orkestra ilk konserini Ankara’da vermiştir. Daha sonrasında Atatürk’ün emriyle İstanbul’dan Ankara’ya taşınmıştır. Konserlere gelen devlet büyüklerinden görülen teşvik ve takdirler üzerine 1924’te Musiki Muallim Mektebi açılmıştır. Zeki Üngör bu dönemde orkestranın yurtdışı turnelerinden sonra yabancı uzmanlar ile birlikte Musiki Muallim Mektebi’nden doğacak konservatuvar (1936) ve ona dayanılarak kurulacak olan opera için gerekli plan ve raporları hazırlamıştır (Özaker, 1996, s.25-28). Bu hazırlıktan bir yıl önce Atatürk 1923 yılında TBMM’deki bir söyleminde müzik eğitimi kurumu olan konservatuvar hakkında, “Uygulamalı ve her konuyu kapsayan bir Milli Eğitim için vatanın sınırları içinde önemli merkezlerde çağdaş kitaplıklar, bitkiler ve hayvanlar için bahçeler, konservatuvarlar, laboratuvarlar, müzeler ve güzel sanatlar için sergileme galerileri gerekli olduğu gibi özellikle şimdi iller teşkilatına göre ilçe merkezlerine kadar bütün memleketin basımevleriyle donatılması da gereklidir” demiştir. Bu söylemi Ahmet Adnan Saygun alıntılamıştır (Özgül, 2007, s.30). 6 Mayıs 1936’da Konservatuvar, henüz adı konmadan Musiki Muallim Mektebi içinde açıldı. Musiki Muallim Mektebi, dinamik bir Atatürkçü kuşak yetiştirmişti. Bu kuşak pek çok zorluğa karşın eğitim müziğimizin çekirdeğini oluşturan Çocuk ve Gençlik repertuarının ilk örneklerini yazmakla kalmadılar, evrensel müzik sanatının Anadolu’da yayılmasında da büyük çaba gösterdiler. Bunlar arasında Ziya Aydıntan, Ferit Hilmi Artek, Saip Egüz, Faik Canselen, Hasan Toraganlı seçiliyordu. 1936 yılında Ankara Devlet Konservatuvarı bünyesine Opera ve Şan Bölümü kurulmuştur. Bu bölüme o dönemin en iyi san pedagoglarının (Fredri Böhm, Elvira Hidalgo, Apollo Granforte,) getirilmesiyle eğitim sağlam bir temele oturtulmuştur. Bu şan pedagogları ilk opera sanatçılarının yetiştirilmesine büyük katkıda bulunmuşlardır. Daha sonra bu şan pedagoglarının yanı sıra, Saadet İkesus Altan, Muazzez Gökmen gibi şan pedagogları da değerli opera sanatçılarının yetişmesini sağlamışlardır.” Türkiye’deki Şan Öğretiminde Modernleşme Ve Yerellik, Öğr. Gör. Alper Şakalar - Prof.Dr. Turan Sağer

Medea Filminin Hikâyesi

“Maria Callas’ın oynadığı, Türkiye’de çekilen Medea filminin hikâyesi: Yayına hazırlayan: Mahmut Hamsici, BBC Arşivlerinde Türkiye’de bu hafta, 1969 yılında Türkiye’de çekilen, Pier Paolo Pasolini’nin yönettiği, Maria Callas’ın başrolünde oynadığı Medea filminin hikayesi var. Usta İtalyan yönetmen Pasolini, Yunan mitolojisindeki Medea hikayesini Kapadokya bölgesinde filme aktardı. Efsanevi opera sanatçısı Callas ise bu filmle ilk kez sinema dünyasına adım attı. BBC çekimler yapılırken filmle ilgili kısa bir belgesel hazırladı.”

Belgeseli iki kez izledim. Birçok açıdan kıymetli, özgün bir belgesel. Bu belgeselden yola çıkarak bir sergi hazırlanmış.

"Konuş Benimle, Dünya! Pasolini ve Maria Callas ile Medea Kapadokya'da" başlıklı sergi, İstanbul İtalyan Kültür Merkezi ve Tuscia Üniversitesi Kapadokya Araştırma ve Restorasyon Ekibi tarafından desteklenen ve yöneticileri Sayın Salvatore Schirmo ve Profesör Maria Andaloro'nun gerçekleştirmeyi planladıkları, Gaetano Alfano küratörlüğünde düzenlenmektedir. Pier Paolo Pasolini'nin doğumunun yüzüncü yılında kendisini anmak adına sergi, 10 Eylül - 10 Kasım 2022 tarihleri arasında Göreme Açık Hava Müzesi'nde ve Kapadokya'daki Uçhisar Kalesi'nde düzenlenecek. 10 Eylül'de Uçhisar'da başlayacak serginin açılışına Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakan Yardımcısı Nadir Alpaslan, İtalya'nın Türkiye Büyükelçisi Giorgio Marrapodi, İtalyan Kültür Merkezi Müdürü Salvatore Schirmo ve Kapadokya İtalyan Araştırma Ekibi Başkanı Prof. Maria Andaloro katılıyor olacaklar.

Haziran 1969'da Pier Paolo Pasolini, Kapadokya'da konusunu ünlü klasik bir efsaneden alan ideolojik antropolojik bir bakış açısıyla derin bir revizyonundan ibaret olan Medea adlı filminin ilk bölümünü Göreme, Ürgüp, Çavuşin topraklarında çekti. Oyuncu kadrosundan İtalyan, Fransız ve Alman'larında yer aldığı son derece güçlü uluslararası bir kalibreye sahiptir. O ana dek hiçbir filmde oynamamış tüm zamanların en ünlü opera sanatçısı olan Maria Callas, Medea figürünü yorumlamak üzere davet edilir. Pasolini'nin filminde, Kapadokya manzarasının başrol oyuncusu olarak görünen Medea sanatçının ilk ve son filmi olacaktır.

Göreme ve Uçhisar'da, film karelerinden elde edilen 100 veya daha fazla orijinal fotogram, sanki Pasolini'nin 100 farklı tablosuymuş gibi sergilenecek. Bunlara ek olarak, Mario Tursi tarafından Pasolini setinde çekilen filmin tarihi fotoğrafları ve Kapadokya manzaralarının modern fotoğrafları da dahil olmak üzere çeşitli fotoğraf serileri sergilenecek diğer malzemeler arasında olacak. Ayrıca, Uçhisar'da sunulacak bir video görselin temelini oluşturan "Pasolini ve Medea'nın Kapadokya'daki Yerleri" konulu drone fotoğrafları ile zenginleştirilen Tuscia Üniversitesi Kapadokya Misyon Arşivi'nin fotoğrafları da yer alacak. Biri Göreme, diğeri Uçhisar'da bulunan iki harita, Pasolini'nin Medea'sında indirdiği Colchis / Kapadokya'nın hayali coğrafyasını gerçek topoğrafya ile temas halinde gösterecek. Sergi sırasında ziyaretçiye, Pasolini'nin yazıları ve Kapadokya'ya ilişkin sözlerinden yapılan alıntılar ile temsil edileceği bir didaktik ve iletişimsel araçlar ağı (Türkçe, İtalyanca, İngilizce olarak) eşlik edecek. Etkinlik, İtalya'nın Ankara Büyükelçiliği ve Pier Paolo Pasolini Yüzüncü Yıl Anma Ulusal Komitesi himayesindedir. Gerçekleştirilmesinde iş birliği yapılan kurumlar: Nevşehir Valiliği, Nevşehir Müzesi, Uçhisar Belediyesi, Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, İtalya İstanbul Başkonsolosluğu, İtalya İzmir Konsolosluğu, İtalya'nın Nevşehir Fahri Konsolosluğu, Pier Paolo Pasolini Çalışma Merkezi-Cineteca di Bologna Arşivi, Roma Enrico Appetito Arşivi, Paris Unzero Films." https://iicistanbul.esteri.it/iic_istanbul/tr/gli_eventi/calendario/2022/09/mostra-parlami-terra-medea-in-cappadocia.html

“Konuş Benimle, Dünya! Pasolini Ve Maria Callas ile Medea Kapadokya'da: Bu başlık, İstanbul İtalyan Kültür Merkezi ve Tuscia Üniversitesi Kapadokya Araştırma ve Restorasyon Ekibi tarafından desteklenen ve yöneticileri Sayın Salvatore Schirmo ve Profesör Maria Andaloro'nun gerçekleştirecekleri Gaetano Alfano küratörlüğündeki serginin adıdır. Pier Paolo Pasolini'nin (Bolonya 5 Mart 1922 - Roma 2 Kasım 1975) doğumunun yüzüncü yılında kendisini anmak adın düzenlenen sergi a 10 Eylül - 10 Kasım 2022 tarihleri arasında Göreme Açık Hava Müzesi'nde ve Kapadokya'daki Uçhisar Kalesi'nde ziyarete edilebilecektir. Yirminci yüzyıl İtalyan kültür

panoramasında öne çıkan isimlerinden olan Pasolini, çok yönlü 360 derece diye tabir edebileceğimiz bir sanatçıdır. O bir şair, yazar, ressam, tarihçi ve sanat eleştirmeni, gazeteci, unutulmaz filmlerin yönetmeni, rakipsiz bir entelektüel, belki de en büyüğü olup 1950 - 1975 arasındaki savaş sonrası dönemin en çalkantılı yıllarında İtalya'nın kendisiyle övündüğü bir kişiliktir. Haziran 1969'da Pier Paolo Pasolini, Kapadokya'da konusunu ünlü klasik bir efsaneden alan ideolojik antropolojik bir bakış açısıyla, detaylı bir şekilde tekrar ele alınan Medea filminin ilk bölümünü Göreme, Ürgüp, Çavuşin topraklarında çekti. Franco Rossellini ve Marina Cicogna'nın yapımcılığını üstlendiği film, Pasolini'nin yapmış olduğu filmler içinde en yüksek bütçeli olanlardan biriydi. Oyuncu kadrosundan İtalyan, Fransız ve Almanlarında yer aldığı son derece güçlü uluslararası bir kalibreye sahiptir. O ânâ dek hiçbir filmde oynamamış tüm zamanların en ünlü opera sanatçısı olan Maria Callas, Medea karakterini yorumlamak üzere davet edilmiş olup Pasolini'nin filminde, Kapadokya manzarasının başrol oyuncusu olarak görünen Medea sanatçının ilk ve son filmi olacaktır.

Sergi, Kapadokya'nın manzarasına, hatta manzaralarına adanmıştır: Pasolini'nin gözüyle ortaya çıkan Medea'da kafasında canlandırdığı derin manaya ve o manzaranın mucizevi bir şekilde bozulmamış haliyle güncel hali arasındaki durumuna mukayese imkânını tanıyarak, mekânı ölümsüzleştiriyor. Kapadokya bölgesinin en çekici ve popüler müzeleri arasında özel karaktere sahip müzelere ev sahipliği yapan mekânlar serginin temasına odaklandıktan sonra, Göreme'deki Açık Hava Müzesi'nin mekânlarında ve filmin kilit noktalarında bir olan Uçhisar Kalesi'nde mekânla bir ilişki kurma imkânı veriyor.

Proje: Serginin tematik ve sergileme rotası aşağıda belirtilmiştir. Konuş benimle, dünya! Pasolini ve Maria Callas ile Medea Kapadokya'da İstanbul İtalyan Kültür Merkezi ve Tuscia Üniversitesi Kapadokya Ekibi tarafından desteklenir, Maria Andaloro ve Salvatore Schirmo ve Gaetano Alfano tarafından organize edilir ve uygulanır. Giriş İkili bir amaca hizmet eden sergi fikri ve projesi 2006'dan beri Kapadokya'da Tuscia Üniversitesi'nin yürüttüğü araştırma ekibinin yöneticisi Maria Andaloro'ya aittir: İlki Nevşehir Arkeoloji Müzesi ve Nevşehir Koruma ve Restorasyon Laboratuvarı iş birliğiyle ile bölgenin geniş ve çok önemli kaya resimleri mirası üzerinde (2019 yılına kadar) etüt, araştırma ve restorasyon faaliyetleri yürütmek ikincisi ise Eski ve Yeni Tokali duvar resimlerinin restorasyon sahasında ağırlık merkezi olan Tokali Projesi'ni yürütmektedir. Kapadokya'da sanat tarihçileri, arkeologlar, mimarlar, restoratörler, kimyagerler, jeologlar, fotoğrafçılar ve aynı zamanda agronomistlerden oluşan araştırma ekibi, önce Nevşehir ili sınırları içinde bulunan önemli sayıda sit alanı üzerinde yoğun bir şekilde çalışmış olup bilahare Pasolini'nin Haziran 1969'da Kapadokya'da kurmayı seçtiği ve kırk dakikadan kısa bir süre olan ve tüm filmin tuzu ve mayası olan Medea'nın çok önemli bir bölümünün geçtiği Göreme, Ürgüp, Çavuşin bölgesine doğrusu odaklanmıştır.

Pasolini'nin tercih ettiği ve setlerini ağırlayan mekânlara bizzat sürekli olarak gitmek filmin aynı manzaralarının ufkunda kaybolup gitmek bizzat bende ve ekibimde başından beri Medea'ya özel bir yakınlık duygusu uyandırdı. Kapadokya'ya ayrılmaz bir şekilde bağlı olan ve yönetmenin derinden etkilendiği bu filmin anısı, araştırma ekibimizin yolculuğuna hemen eşlik ediyor ve örneğin Kapadokya'nın alışlagelmiş ve sıklıkla rastlanan modern tarihini yeniden düşünmekle ilgilenen araştırmaları besliyor. 1700'lerin başında gerçekleşen Batı dünyası tarafından "keşfi" ile günümüzün küreselleşen dünyası arasında, bu hikâyeye Paul Lucas ve Pasolini arasında geçen tamamen yeni ve beklenmedik bir bölüm ekleniyor. Tematik çekirdeklerinin, sergi yapısının, amaçlarının tanımlanmasına ilişkin temel özellikleriyle sunmak üzere olduğumuz serginin nedenleri araştırma ekibimizin yıllardır sahip olduğu tecrübeye dayanmaktadır. Sunulan proje, küratörler tarafından tüm anlatımlarıyla paylaşılıyor. Konuş benimle, dünya! Pasolini ve Maria Callas ile Medea Kapadokya'da sergisinin hedefleri ve teması Serginin teması. Medea ve Kapadokya, dört bölüme ayrılıyor: 1. Medea

ve Pasolini ile Kapadokya 2. Medea ve Mario Tursi'nin set fotoğraflarıyla Kapadokya 3. Medea sonrasında Kapadokya 4. Rodolfo Fiorenza ve Murat Guliaz'ın fotoğraflarında Kapadokya 1- "Pasolini ile Medea ve Kapadokya" projenin en kapsamlı ve kendi içinde dallanıp budaklanan serginin çekirdeğini oluşturuyor. Amaç, Pasolini'yi manzaraya, daha doğrusu Kapadokya manzaralarına bağlayan hayret, empati, yaratıcılık ilişkisini (daha sonra anlatacağımız modalitelere göre) film kareleri üzerinden göstermek ve üzerine düşünme fırsatını yaratmaktır. Bu girişimin temelinde garip bir mutluluk yatmakta: toprak kayması, coğrafik paradoks, Pasolini'nin nefesinizi kesen bir kanat darbesiyle Medea'nın anavatanı olan Kolhis'i ve altın postu anavatanından çıkarmaya karar verdiğinde uyguladığı her gerçeğe benzerlik ilkesine karşı sürtüşme ve coğrafya şimdiki Gürcistan Cumhuriyeti'ne ait olan ve Karadeniz'in sularına bakan düz ve bataklık bölgeye tekabül eden ve Anadolu platosununun 300 km doğusunda batık, tamtamına zıt morfolojiye sahip bir araziye yerleşen Ankara'nın, deniz seviyesinden 1200 metre yükseklikte, kayalık, vizyoner ve labirent Kapadokya'da çekimlerin gerçekleşmek. Pasolini'nin Mart 1969'da Medea'nın çekim yerlerini araştırmak üzere Türkiye'ye ve Suriye'ye yaptığı geziden sonra, filmin görüntülerinde tüm dramatik görkemiyle ortaya çıkaracak olan ilk yazdığı Kaba kurgu'nun Kolhis-Kapadokya işaret ederek şunları söylüyor: "Ay Kolhis'te - Jason'ın ülkesinden o kadar farklı ki düz, melankolik ve gerçekçi - kalın oluklar, korkunç uçurumlar, labirent teraslar arasında - sürülmüş bir çayır varsa, yüce bir mucize gibi gözüküyor ...". Pasolini'ye göre dünyanın Kolhis-Kapadokya, bir hierofaniyi, döngüsel ve kutsal bir tarımsal zaman anlayışını, "batarken bile dünyaya inişin habercisi olan güneş" kavramını içermektedir. Ölülerin krallığı ve yükselen, dirilişi önceden şekillendirir ". Antik dünyanın güzel geleneğinin, tarım dünyasının değerlerinin, yaratılışın kutsallığının sembolü olan Medea ile modern, burjuva, alaycı, kutsallıktan arındırılmış dünyayı simgeliyor. Tüm bu nedenlerden dolayı Kapadokya manzarası, filmde Medea'nın yanında gerçek bir rol arkadaşı durumunda ve işte bu nedenle serginin logosu için manzara ile "düet" yaparken kahramanca bir duruş sergileyen Medea-Maria Callas figürünün yer aldığı film karesini seçtik: bir asa ve kürek. Film karesi, filmde yer almayan bir görüntü olduğu için daha çok önem kazanmaktadır, çünkü kesilmiş bir sahneye aittir. Bu kare Medea filminin Türkiye dağıtım şirketi UnZero, İstanbul İtalyan Kültür Merkezi'ne kullanma izni verdi. "Konuş Benimle, dünya!" sergisinin başlığının, Medea'nın kendisini terk edip kaybettiği o topraklardan sonra evrene fırlattığı yürek burkan çağrıya gönderme yaptığı, eşsiz ve anlamlı manzarasıyla hala Kapadokya'ya bir ithaf niteliğindedir. Söylendiği gibi, "Pasolini ile Medea ve Kapadokya" serginin en önemli, en tutarlı, ana unsurudur. Birbirini kovalayan iki farklı yöne ayrılmıştır. Biri filmde ölümsüzleştirilen olağanüstü Kapadokya manzaralarıyla, diğeri ise Kapadokya manzarasının ayrılmaz bir parçası olan onun kadar olağanüstü insan figürleriyle ilgilidir. Pasolini için Kapadokya, Kolhis'in başkenti Ea'nın halkından köylerde yaşayanlara kadar iki kesim arasındaki ilişkinin organik olduğu bir manzaranın yaşadığı ve aşırı güzelliği, tüm kayıtlarında, hatta tam tersi bir dünyada yer aldığı bir mekândır. Uçhisar kayasının hâkim olduğu manzaranın temsil ettiği ulu vadiler ve ekili kırsal dünya tarafından temsil edilen ağıtsal ambiyansın çeşitli tonlarına sahip bir duyguya değil, hem şehirde hem de kırsal dünyada sürekli hareket halinde olan aktif bir hayata doğru iter. Hükümdarlar, vatandaşlar, ileri gelenler, askerler, çobanlar, çiftçiler, kısacası Kolhis-Kapadokya halkının büyük çoğunluğu Medea'da yerel halkın, her yaşta kadın ve erkeğin ve hatta Uçhisar, Göreme, Çavuşin köylerinde yaşayan çocuklar görünümüne sahiptir. Bildiğiniz gibi Pasolini yönetmen olarak profesyonel olmayan oyuncularla çalışmayı tercih etmiştir. Medea'da, figüranlardan, profesyonel olmayan oyuncuların büyük bir oyunculuk çıkarma eğilimi, yönetmenin başyapıtlarından biri olan Aziz Matyas'a göre İncil'de (1964) elde ettiğine eşit, muazzam psikolojik ve mecazı yoğunlukta sonuçlara yol açar. Bu nedenle sergide, manzaralara adanan görüntülere, figüranlardan oluşan ekibe ait figürler ve yüzler eşlik edecekler. 2- "Mario Tursi'nin set fotoğraflarıyla Medea ve Kapadokya" serginin ikinci bölümünü oluşturuyor. Büyük Mario Tursi'nin (Appetito Arşivi-Roma) Medea setinde Kapadokya'nın çeşitli yerlerinde çektiği geniş bir fotoğraf

grubunu içermektedir. Fotoğraflar, filmin çekimleri sırasında, ekip iş başında, sette ve set dışında molalarda coşkulu ve mutlu atmosferde, ilk sahneden itibaren bizleri içine alarak Medea'nın izinden bize eşlik edecek değerli bir armağan. Pasolini ve Maria Callas'ın figürlerini birleştiren muhteşem bir anı. 3- Üçüncü bölüm “ Medea'dan sonra Kapadokya” başlığını taşıyor. Fotoğraflara, arşivlere ve Tuscia Üniversitesi araştırma ekibi arşivinden alınan fotoğraflara vb. Belgelere dayanarak, sergi Medea (1969) filminin çekimi ile günümüz arasında geçen olayları, Kapadokya'nın tarihini ve elli yıl boyunca manzarasını etkileyen en önemli olayları göstermeyi hedefliyor. Açık Hava Müzesi'nin ve kayalık Kapadokya bölgelerinin UNESCO'nun (1985) Dünya mirası listesine dahil edilmesini, 2006'dan beri Tuscia Üniversitesi araştırma ekibinin varlığını Benetton Vakfı - Kızıl Çukur ve Güllümere vadilerinde (2020-2021) yılları arasında gerçekleşen ve Benetton Vakfı tarafından verilen, Carlo Scarpa Uluslararası Bahçe Ödülü'nün takdim edilmesini de göz önüne alabiliriz. Aynı zamanda, Kapadokya manzarasının giderek daha güçlü kırılmalı ve maruz kaldığı maddi ve manevi değişiklikler üzerinde düşünme fırsatını bulacağız. 4- “Rodolfo Fiorenza ve Murat Guliaz'ın fotoğraflarında Kapadokya” ise sergiyi tamamlayan ideal bir unsur. Bu anlamda Kapadokya'ya âşık iki fotoğrafçı arkadaşın, Tuscia Üniversitesi araştırma ekibinin fotoğrafları, hem farklı hem de tamamlayıcı bir bakışla karşı karşıya gelecek. Açılış günü sergi ziyaretinin akabinde Medea filminin bazı sahneleri Türkçe altyazılı olarak gösterilecektir. Gösterim Uçhisar Kalesi'nin salonunda gerçekleştirilecek ve daha sonra sergi sırasında ziyaretçi, "Medea ve Kapadokya" konulu videoların ve diğer multimedya ürünlerinin görüntülenmesinin keyfini çıkarma fırsatını bulacaktır. Sergileme yöntemi: mekânlar, sergi malzemeleri ve yapılar Projenin temasını ve dallarını ortaya koyduktan sonra proje soyuttan somutlaşsın, söylenen ve yazılandan ziyade daha görünür bir hale gelsin diye bunu gerçekleştirmeye yönelik tasarlanmış sergileme sistemini örneklerle açıklıyoruz. Bu bölüm serginin mekânları ve yerleri ile ilgilidir; sergilenecek malzemeler ve bunların nasıl sergileneceği; son olarak, sergi için incelenen demir yapıların özellikleri gibi. Bu bölümün okunmasını kolaylaştırmak için teknik veri sayfalarındaki tabloların dikkate alınması yararlı olacaktır. Sergi mekânları ve malzemeler Pasolini coğrafyasının ana merkezleri üç tanedir: Göreme Açık Hava Müzesi olan bölge, Uçhisar Kalesi ve civarı, Kılıçlar'dan, Mariemana yüksekliğinde, girişe kadar olan vadi ve Sant'Agatangelo ile Güllüdere taraflarındaki bozkırlar. Göreme Açık Hava Müzesi alanında, Pasolini efsanevi Ea kentini kurar ve tam merkezine de bir pazar görevi gören çok amaçlı bir alan olan Kolhis'in başkenti olan kamusal işlevlerin yer aldığı meydanı yerleştirir. Meydanın güneyinde yüksek duvarlar dayanan kayalık ta kraliyet sarayı da yer almaktadır. Orada, kayaya oyulmuş oda ve kiliselerde Pasolini, Medea'nın babası Kolhis kralına ait Eata Sarayı olarak kullanarak çeşitli oda ve konutlarını onlara tahsis eder. Göreme 25 kilisesi ise "Aula Regia" olarak düşünülmüş olup, Yılanlı Kilise'ye yemek odası ve mutfak yerleştirilmiş, yakınlarındaki Azize Barbara Kilisesi ise yatak odası olarak kullanılmıştır. Amacımız, sergiyi Açık Hava Müzesi'nde, Medea'nın "meydanı"nın yanında yer alan dış mekânda kurmak, bu nedenle lütfen teknik listedeki 1-7 sayfalarda belirtilen noktalara bakın. Serginin ana amacı açık havada, ya "meydan"da ya da "sarayda" geçen Medea filminden sahnelerden tahmin edilen karelerin bir seçkisini sergilemekten ibarettir. Bu serginin özelliği kesinlikle doğruladığımız gibi, manzaranın çerçevedeki vizyonu ile aynı manzaranın gerçekteki vizyonu arasındaki kıyaslamada yatmaktadır. Medea ve Kapadokya sergisinin güzergâhını izlemek, filmde yer alan mekânlarda bulunmak için, ister Göreme Açık Havada, ister Uçhisar'da, aynı manzarayla temas halinde, eş zamanda ya da kadrajda görünen hali ziyaretçiye çok özel bir estetik ve görsel deneyimin keyfini çıkarma imkânı verecek belki de benzersiz, kesinlikle tekrarlanamayacak bir deneyim yaşatacak. Sergide yüzden fazla film karesi mevcuttur. Bazıları forex'e bazıları ise farklı ebatlarda kumaşlara basılacak. 250x160 cm. boyutlarına ulaşanlar kumaşa basılacak ve Göreme Açık Hava Müzesinde sergilenecek. Daha küçük boyutta olanlar ise kendi aralarında gruplandırılarak forex'e basılacaklar.

Sergide yer alacak olana film karelerinin seçimi: Bu seçim, Pasolini'nin çalışmasını doğru bir şekilde temsil etme ihtiyacını cevaplar, film kareleri sırayla serginin kurgusunu oluşturur. Bu nedenle Göreme ve Uçhisar'da filmlerinden 100 ve daha fazla orijinal görüntü, sanki fırçayla yapılmış gibi duran Pasolini'nin 100 "tablo"sunu bir araya getiriyor. Film kareleri bir fotoğraf değildir. Bu nedenle, onu filmden tahmin ederek, dalgalı, hayaletimsi bir görüntü elde etmek için kumaş üzerine baskıyı tercih etmek istedik; bu, özellikle dışarıda, havada asılı olarak şekilde hayal ettik. Film karelerine ek olarak, sergilenecek diğer materyaller arasında çeşitli türlerde fotoğraf serileri yer alacak: Mario Tursi tarafından çekilen film fotoğrafları, çağdaş yazarlar tarafından Kapadokya manzaralarına ilişkin fotoğraflar, Tuscia Üniversitesi araştırma ekibinin Arşivi fotoğrafları. Uçhisar'daki sergide gösterilecek videonun temelini oluşturacak olan "Pasolini ve Medea'nın Kapadokya'daki Yerleri" konulu drone fotoğraflar da sergiyi zenginleştirecek. Biri Göreme diğeri Uçhisar'da bulunan iki harita, Pasolini'nin Medea'sında anlattığı Kolhis / Kapadokya'nın hayali coğrafyasını gerçek topoğrafya ile temas halinde göstermeye özen gösterecek. Sergi sırasında ziyaretçiye, Pasolini'nin eserlerinden ve Kapadokya'ya ilişkin sözlerinden yapılan alıntılar didaktik ve iletişimsel araçlar vasıtasıyla (Türkçe, İtalyanca, İngilizce) eşlik edecek. Yapılar Uçhisar ve Göreme açık hava müzesinde serginin kurulumu için tasarlanan yapılar, demirden yapılacak ve açık havada veya kayaya oyulmuş ortamlarda, açık alanda, amaçlanan mekânların özel doğasına uyum sağlayacak tüm özelliklere sahip olacak. Çerçeveler ve diğer her türlü destek, kazılmış odaların yüzeyleriyle etkileşime girmemek için kendinden destekli olacaktır. Nasıl iletişim kurmak Serginin iletişimi iki farklı şekilde sağlanacak. Birincisi, kâğıt ve basılı medyaya bağlı geleneksel kanalları, ikincisi ise dijital kanalları kullanarak. Birincisi, öncelikle sergi alanlarında ve daha genel olarak Kapadokya'nın merkezi alanlarında yer alacak. Ayrıca İstanbul İtalyan Kültür Merkezi ve Tuscia Üniversitesi, etkinliğin Türkiye'de, İtalya'da ve daha genel olarak dünyadaki kültürel, akademik, gazetecilik ortamlarında en geniş ve en yaygın şekilde yayılmasını sağlamak amacıyla birtakım kurumlarla iş birliği yapacak. İkinci bölümle ilgili olarak, sergi mekânlarının güzergâhlarını ve içeriklerini en basit ve etkili şekilde gösterebilecek bir web sitesi oluşturmaya hazırız. Siteye, çok geniş, potansiyel olarak sınırsız erişim sağlamak için sergi için oluşturacağımız tüm basılı veya dijital ürünlerde kullanıma sunduğumuz gibi ayrıca bir QR Kod sayesinde erişme imkânı olacak. Bu da işlemi kolaylaştıracak. Ziyaretçiler, afişlerde ve sergi mekânlarının başka yerlerinde bulunan QR Koduna erişerek bilgilerden faydalanabilecek; ancak sergiyi ziyaret etme fırsatı bulamayanlarda yine de tekrarladığımız gibi, ilgili basılı veya dijital ürünlerin herhangi birinin üzerine mevcut QR kodunu kullanarak serginin içeriğine erişebileceklerdir.

Son olarak, proje 2023'te - İstanbul İtalyan Kültür Merkezi'nin desteğiyle - İtalyanca ve Türkçe olarak iki bölüme ayrılmış bir eser yayınlamak üzeredir. İlk sergi Konuş benimle, dünya! bir fotoğraf sergisi ve ona adanmış bir video; ikincisi de sergide ele alınan veya sergiden kaynaklanacak konulara ilişkin bir dizi makale ve katkıyı içerecek.

Sergi: bilgi ve değerlendirme arasında Konuş benimle, dünya! Pasolini ve Maria Callas ile Medea Kapadokya'da Adli serginin sunumunun sonunda her aşamayı besleyen inancı ifade etmeyi tercih ettiğimizi söylemek isteriz: anlayıştan, planlamadan, organizasyondan. İnanç basitçe, bizim için böyle bir olayın gidişatını belirleyen pusulanın bir yönü olduğunu kabul etmekten ibarettir. Kalkış istasyonunda, çalışmaya ve bilgiyi artırmak adına kişisel araştırmayı keşfetmenizi gerektiren bir yön; daha sonra serginin hazırlanmasıyla ilgilenen grup bilgi paylaşımını gerçekleştirir ve son olarak da iletişim ve geliştirme ekibi devreye girer. Sergi, doğası gereği bilgi alanında ekilmiş ve değer biçme alanında yükselen bir etkinlik haline gelir. 1970 yılında Medea, Batı ve dünya sinemalarına ulaştığında, Kapadokya ve manzaralarının vizyonu ilk kez bilim adamlarının ve çok az okurunun kitap sayfalarını aşarak görüntünün gücüyle seyirciye ulaştı. Görüntüler binlerce kişi tarafından izlendi. Haziran 1969'da Pasolini, daha sonra Açık Hava Müzesi olacak alanda pek çok sahneyi çekerken

civarda turist yoktu, bunun yerine yerli halkın birçoğunun, özellikle Uçhisar'da, çekimleri izlemek için heyecanla akın ettiğini ve bir çoğunun da katıldığını biliyoruz. Sergi tamamen farklı bir atmosferde gerçekleşecek. Açık hava Müzesi, küreselleşen turizmin uğrak yeridir, Uçhisar Kalesi, uluslararası turisti Kapadokya turistiyle birleştirir. Sergi, herkesin merakını, ilgisini çekmeyi ve Kapadokya toprakları için bir gelişme kıvılcımı olarak hareket etmeyi amaçlıyor.” https://iicistanbul.esteri.it/iic_istanbul/resource/doc/2022/09/konu_benimle_dnya_ek_okumalar.pdf

Geçen yıl doğumunun 100. yılı kutlanan Pasolini “Medea’yı seçmenin nedeni şuydu: Orada tamamıyla efsanelere dayanan bir inancın olduğu bir barbar çağdan başka bir dünyaya, modern bir dünyaya, laik bir dünyaya ilerleyen bir kadın gördüm. Medea, bu hikâyede ruhani bir felaketin acısını çekiyor. Bu ayrıca, yeni kapitalist dünyanın üçüncü dünya üzerindeki etkisiyle de ilgili” diyor BBC’deki belgeseldeki konuşmasında. Konuşmasından sonra “Türkiye’nin bu bölgesinin adı Göreme.” Türkçe alt yazı ve İngilizce anlatım ile devam ediyor.

Maria Callas, Unesco 2022-2023 kutlama etkinlikleri çerçevesince 2023 yılında doğumunun 100. yılı dolayısıyla anılacak. “Maria Callas-Aşk Mektupları” kitabının çevirmeni Burcu Bükem Kuru’nun önsözü ile röportajımızı noktalayalım.

“Yüzyılımıza kişiliği, sanatı, sesi ve skandallarıyla damga vurmuş büyük sanatçı Callas, bu kitapla küllerinden yeniden doğmuştur. Yansıtılan, okuduğumuz Callas’ın hayatıyla ilgili aklımda bir sanatçı olarak daima sorular belirmişti. Onun ani ölümü birçok şüphe barındırıyordu. 2012 yılında Türkiye’de ilk defa Medea sahnelenecekti ve bu görev bana verilmişti. Araştırmalarım beni Roma’ya dek sürüklemiş ve tüm operayla ilgili bilgi toplamaya başlamıştım. Pasolini’nin yönetiminde çekilen Medea eserinde başroldeki Callas beni oldukça etkilemişti. Araştırma yaparken onun aşk mektuplarının ve hayatıyla ilgili belgelerin bulunduğu bir kitap aniden raflarda gözüme ilişti. Okudukça daha da tutkuyla sarıldığım bu kitap, Callas’la ilgili yerine oturmayan birçok sorunun da cevabı oldu. Herkes tarafından çok iyi bilinen bu medyatik sanatçının gerçek hikâyesinin Türk okurlar tarafından da bilinmesi gerektiğine inanarak bu kitabın çevirisini yapmaya karar verdim. Maria Callas aşk mektupları kitabı gerçek özgün belgelere dayalı bir kitap olması açısından günümüzde hâlâ önemini sürdürmektedir. Dünyaca ünlü bu sanatçı hakkında bugüne dek birçok biyografi yayımlanmıştır. Fakat genelde birçoğu, kariyerinin en üst noktasında bulunduğu bu dönemi derinlemesine irdelenmemişlerdir. Yazılıp çizilenler, tanıklara, arkadaş, akraba ve diğer sanatçıların anlattıklarına dayalıdır. Kitabın yazarı bu özel mektupları, onları açık artırmada satın alan bir arkadaşının kendisine ulaştırması sonucunda 1980 yılında keşfetmiştir. 2008 yılında kitap yayımlanır yayımlanmaz, Japon kanalı tarafından kitaptan yola çıkarak bir belgesel de yapılmıştır. Kitapta mektupların yanı sıra Callas’ın 12 yıl boyunca beraber yaşadığı eşi ve menajeri Giovanni Battista Meneghini’nin anlattıklarına dayalıdır. 1947’den 1959 yılına kadar İtalya’da yaşadığı dönem yok sayılmış, hatta gülünç bir biçimde aktarılmış, değiştirilmiştir, çünkü diğer biyografiler Callas’ın Onassis ile birlikte olduğu dönemi esas almış, bu dönemi onun âşık, mutlu ve başarılı olduğu dönem olarak aktarmışlardır. Bu tamamen gerçek dışıdır. Maria Callas’ın Onassis’le yaşadığı ikinci döneme ait yazdığı ve bu tezi doğrulayıcı bir belgesi bulunmamaktadır, buna rağmen birinci dönem diyebileceğimiz İtalya yılları eşinin tanıklığı ve kendisinin yazdığı mektuplarla, belgelerle doludur. Ün ve ekonomik çıkarları uğruna Maria Callas’ı kullanan Onassis şarkıcının opera hayatının 40 yaşında sonlanmasına sebep olmuş ve onunla hiçbir zaman evlenmemiştir. Fakat tüm dünyada bu zengin armatör ve Callas ilişkisi, skandalları, jet set yaşamıyla insanların ilgisini çekmiş ve biyografi yazarları da bunu fırsat bilerek trende uymuş ve yayınlar yapmıştır. Bu kitabın yazarı Callas’ın ta kendisidir. Eşi Meneghini elinde bulunan tüm belgeleri, fotoğraf, mektup ve yazıları kitabın yazarı Renzo Allegri’ye teslim etmiş, kitabın Türkçe tüm hakları Callas gibi bir opera sanatçısı olmamdan dolayı

Allegrri tarafından bana devredilmiştir. Gerçeğe ve belgelere dayalı bilgileriyle bu kitap alanında tektir. Roman tadında sürükleyici bir belgeseldir adeta. Kitabın diğer sanat dallarıyla uğraşan birçok sanatçının da ilgisini çekeceğine ve bu kitaptan esinlenerek birçok tiyatro, müzikal film gibi eserlerin ortaya çıkacağına olan inancım sonsuzdur.” Burcu Bükem Kuru, Çevirmen

Geleceğe kaynak olacak değerdeki bu kıymetli röportajımız, RE Books Arts Kitaplığı İnceleme-Araştırma ve Röportaj bölümüne kayıtlı olacak ve gelecek kuşaklara da kayıtlı bir belge olarak aktarılacak. Bu yöntemim şu açıdan da önemli; tüm röportajlar birleştiğinde çok kıymetli bir sosyal tarihi de geniş yelpazede yansıtmış olacak. Atatürk’e, sanata, bilime saygısı, başarıya odaklı çalışkanlığı ve azmi ile Sevgili Burcu Bükem Kuru’ya çok teşekkür ederim.

Ne yazık ki savaşların, sürgünlerin, salgınların, doğal afetlerin üzüntüleriyle kutlanan 8 Mart Dünya Kadınlar Günü’nde üreten, çalışkan, başarılı kadınlara ve çalışkan, başarılı çocuklar yetiştiren kadınlara saygı ile huzurlu bir dünya dilerim.

8 Mart 2023